

» Tömeghatás.
Fiatal nézők
Szentpétervárott

Mérlegen a futball-vb | Forradalom a tárgyalóteremben | Dübörög a Liget-projekt

Új idők focija

Mostanáig azt hittem, a futball nemcsak a győzelemről, hanem a szórakozásról, az élményről is szól, de mintha új szelek fújnának a világ labdarúgásában. Az oroszországi vb hajrájára fordulva mérlegen az üzleti szempontok, a nemzeti identitás és a látványos foci.

DÉNES FERENC [reflektor@hetivalasz.hu]

Az 1992-es év mérföldkő az európai labdarúgás és a futballgazdaság történetében. Ekkor jött létre az angol első osztályú futballbajnokság új szervezeti kerete, a Football Association Premier League Ltd. (FAPL), a mindenkori első osztályú csapatok részvénytársasága. Ugyanebben az évben indult útjára a korábbi bajnokságok Európa-kupája helyett (BEK) a Bajnokok Ligája, az európai futbollsövetség, az UEFA kiemelt klub versenyrendszere. Az új szervezetek és bajnoki rendszerek színrelépése egyszerre volt logikus következménye a '80-as években végbemenő azon változásoknak, melyek lényege, hogy a futballparba áramló pénzek tulajdonosai egyre inkább befektetésként tekintettek a futballköltésekre, azaz megtérülést vártak, nem(csak) szórakozást a pénzükért; másrészt a változások elősegítették, hogy a futballüzlet kiteljesedjen.

Big business

A klubfutball a szórakoztatóipar egyik meghatározó üzletágává, igazi „big business”-é vált. Csak hogy érzékeljük a fejlődés nagyságrendjét, két példát idézek ide: míg 1992-ben a Premier League indulásakor egy hivatásos játékos átlagos éves fizetése 77 ezer font volt a ligában, 2016-ban már 2,4 millió fontot vihetett haza. A Bajnokok Ligája indulása évében a csapatok között szétosztott pénzdíj 38,4 millió svájci frank volt, az előttünk álló szezonban ez az összeg 2,36 milliárd körül lesz. A szédületes bevételnövekedés mögött az amerikai hivatásos sportligák menedzselésének adaptálása, a sajátos, de szabadpiaci sportmodell kialakítása állt.

A kereslet-kínálat törvényei szerint a futballpénztőke a nagy gazdasági erővel bíró piacokra áramlott. 2006-ra az öt nagy futball-liga – angol, spanyol, német, olasz, francia – országaiba került az európai futballpiac forgalmának 68 százaléka, a többi UEFA-tagországnak csak 17 százaléka jutott – összesen. A tulajdonjogok felett végső soron rendelkező nemzetközi szervezetek (FIFA, UEFA) és a nemzeti szövetségek a maradék 15 százalékon osztottak. Valószínűleg

» Gólöröm. Neymar Paulinho nyakában a Mexikó elleni győzelemnél

nüleg személyes ambíciók és haszonlesés – ne feledjük, a 2000-es évek elején a futball majdnem teljhatalmú urát, a FIFA elnökét akkor *Sepp Blatternek* hívták –, de szervezeti érdekek is abba az irányba terelték a futballrendszert, hogy a sportági bürokráciák nagyobb bevételekhez jussanak. Blatter és csapának dicséretére legyen mondva, ezt nem a kluboktól akarták elvenni, azaz nem a tortát akarták újraszóvetelni, hanem a futball népszerűségét kihasználva újjászervezték és modernizálták a hozzájuk tartozó versenyrendszereket – vagyis nagyobb tortát akartak sütni. Így lett a világbajnokságból és az Európa-bajnokságból üzleti termék, amit szintén amerikai mintára, de nem azonos eszközökkel ligaként menedzseltek és építettek fel. 1994 és 2006 között az Egyesült Államok, Franciaország, Dél-

Korea és Japán, valamint Németország rendezhetett világbajnokságot, 1992–2004 között Svédország, Anglia, Belgium és Hollandia Európa-bajnokságot. Az országnévsor azt sugallja, hogy a rendezőhelyszínek kiválasztásában a cél a bevételmaximalizálás volt.

Putyin a videoszobában

A 2000-es évek közepére azonban valami megváltozott. Az üzleti modell helyett egyre erősebbé váltak a futballpolitikai, a korrupciós mohóság mellett a tisztán politikai szempontok. A válogatott versenyrendszerekben így lehetett vb-házigazda Dél-Afrika, Brazília, majd most Oroszország, és ha minden így marad, előttünk áll a katarai rendezés 2022-ben; 2012-ben pedig Lengyelországnak és Ukrajnának jutott az Eb. A 2010-es évek a politika térnyeréséről »

KICSIKNEK ÁLL A VILÁG

Talán nem túlzás a nyolcaddöntők után kijelenteni, hogy az oroszországi a „kicsik” világbajnoksága. Az ok pedig rendkívül egyszerűnek tűnik. Egyrészt az európai éklklubok agyonhasznált sztárjai rövid pihenésük után - tisztelet a nagyon kevés kivételnek - képtelenek felvenni a tőlük elvárható fordulatszámot. Másrészt a lazább igénybevételnek kitett bajnokságok játékosainak a világbajnokság óriási lehetőséget nyújt önmaguk felmutatására, ezért rendkívüli erőbedobással küzdenek.

Az úgynevezett nagyok búcsúja már a selejtezőkön megkezdődött: elvérzett Hollandia, Olaszország, az Egyesült Államok vagy Chile, és helyükön Izland, Svédország, Panama és Kolumbia ért célba. Aztán folytatódott a nagy német kieséssel – a svédek és a mexikóiak ellenében. Majd Oroszország búcsúztatta Spanyolországot, és a futottak még kategóriába süllyedt Argentína, valamint az Európa-bajnok Portugália. (A futball őshazájaként számon tartott Anglia büntetőpárbajban mentette át magát a folytatásra.)

A sztárok közül Messi, Di María, Higuaín, Agüero, Dybala, Iniesta, Isco, Sergio Ramos, Diego Costa, Kroos, Gündoğan, Draxler, Özil, C. Ronaldo, André Silva, Pepe, André Gomes már otthon zuhanyozik.

Jó hír, hogy még így is maradtak labdazsonglőrök, főként a brazil, a horvát és a francia futballvilágból, de még inkább maradtak olyan csapatok, amelyek világklasszisok nélkül is esélyt formálhatnak a végső győzelemre.

Lássuk be, az egy hónapig tartó torna lelkileg és fizikailag is iszonyúan igénybe veszi a játékosokat, ezért aztán a szakmai és orvosi stáboknak ugyancsak legjobb formájukat kell hozniuk, hogy a teljesítmőképesség egyszer se zuhanjon mély hullámvölgybe, mert ez az eset a rendkívül szoros mezőnyben az azonnali búcsút vonzza maga után.

Az elősorsolás miatt már most jól látszik, hogy az egyik ágon az úgynevezett kiscsapatok (Horvátország, Oroszország, Svédország) fölénye egyértelmű, és egyedül a nagyok között számon tartott Anglia zavarhat a képbe, míg a másikon Uruguay és Belgium tréfálhatja meg az esélyesnek kikiáltott Brazíliát és Franciaországot.

Az elődöntőket július 10-én, kedden és 11-én, szerdán játsszák, a bronzcsatát 14-én, szombaton, a döntőt pedig 15-én, vasárnap rendezik.

» A horvát Modrić és a nigériai Etebo csatája

» szólnak a futballban, az oroszországi világbajnokságon pedig a politika már megkerülhetetlenül jelen van. Korábbi cikkeinkben (*Kis politikai futballgazdaságtan*, *Heti Válasz*, 2018. január 11.; *Sport: lágy erő, puha hatalom*, *Heti Válasz*, 2018. március 29.) igyekeztünk megmutatni, hogy Oroszország és általában a rendező államok számára milyen fontossá vált a sport politikai reprezentációs szerepe, a lágy erő (soft power). A világbajnokság legfontosabb üzenete, hogy a futball politikai befolyása mára megkerülhetetlenül jelen van a pályán kívül, de magán a pályán is.

Úgy látom, a világbajnokságon csökkent a futball szórakoztatási funkciója, s tovább erősödött vagy éppen meghatározóvá vált az identitásképző szerepe.

(Például a horvát futballválogatot maga Horvátország, a horvát nép, „a” horvátok.) Ezt nem látom függetlennek a világon végigsöprő új nemzeti ébredési, hovatovább nacionalista hullámtól, és a pályán mutatott játék átalakulását összefüggésbe hozom ezzel. A klubfutballüzlet a nézők kiszolgálásáról is szól, amiben a győzelem mellett a látvány, a szórakoztatás is fontos szempont. Sokáig a válogatott futballban is volt arra igény, hogy élvezetes legyen a játék, de ezen a világbajnokságon az eredmény mindent felülír. Csak a győzelem számít. A játékosok becsült átigazolási értékei alapján értelmezett kis csapatok saját kapujuk elé húzódva foggal-körömmel védekeznek, többnyire hatékonyan, és egy-egy előrevágott

labdával „majd csak lesz valahogy” alapon támadnak. A közösségi médiumokban azt látom, hogy ez a magyar futballt szerető körében is népszerű, a kis csapatok hősök, a velük való azonosulás felülírja azt, hogy ez alapvetően unalmas játékot eredményez – nyilván azok számára, akik egyik csapathoz sem kötődnek túlságosan.

A spanyol csapat például 79 százalékos labdabirtoklási aránnyal, több mint ezer átadással, kilenc, kaput eltaláló lövéssel – szemben az ellenfél egyetlen találatával – ki tudott esni 11-esekkel a házigazdák ellen. Rém unalmas volt, az is, amit a spanyolok csináltak, de azt végképp értelmezhetetlennek tartottam, amit az orosz csapat művelt. Ennek ellenére a 113.

percben így is eldőlhetett volna a mérkőzés, de egy, a saját 16-oson belül elkövetett nyilvánvaló orosz szabálytalanságot nem ítélte meg büntetőnek a játékvezető. A videoelemzői stáb sem látott okot a beavatkozásra – a közösségi médiumokban azonnal megjelenő mémek szerint maga *Putyin* elnök ült a videoszobában...

Tömény politika

És lehet a pályán kívülről is példát hozni bőven, hogyan lesz egyre inkább politikai kérdés a futball. Németországban már a vb előtt komoly társadalmi vita támadt abból, hogy két kulcsjátékos, *Mesut Özil* és *İlkay Gündoğan* arcát adta a török elnök, *Recep Tayyip Erdoğan* kampányához. Ezért is lehetett vezető hír a német médiában, hogy a német válogatott első mérkőzése előtt nem mindenki énekelte a német himnuszt. (Aztán az, hogy a másodikon igen.) A nyitómérkőzésen a díszpáholyban egymás mellett feszítő Vlagyimir Putyin orosz elnök, a szaúdi *Mohammad bin Szalman* herceg

és *Gianni Infantino*, a FIFA elnöke voltak a közvetítés „sztárjai”.

Ha már vendégek: az orosz és az angol diplomácia külön meccset vívnak egymással, miután az angol királyi család tagjai és a politikusok elvileg nem képviseltetik magukat a világbajnokságon, mivel vélhetőleg az orosz titkoszolgálat idegméreggel támadott meg egy angliai kisvárosban egy volt orosz kém, *Szergej Szkripalt*. Kérdés persze,

hogy ha az angol válogatott az elődöntőig, netán a döntőig menetel, mennyire lesznek szavatartók *Harry* hercegek. Vagy említhetjük a szíriai kormányerők újabb támadásait orosz támogatással, éppen a világbajnokság idejére időzítve, vagy a kínai futballfejlesztés újabb állomásának meghirdetését, amiben a mostani 20 ezer mellett további újabb 30 ezer futballakadémiát kíván megnyitni a kínai kommunista párt hét év alatt. Mi, magyarok sem maradunk ki ebből, mert bár nem vagyunk ott a vb-n, a közvetítések és a félidei szünetekben sugárzott, migránsanyagokkal teletömött hírek bőven kínálnak lehetőséget a kormányzati üzenetek eljuttatására.

A piac képes önkorrekcióna, képes újraépíteni magát, ha rossz irányba mennek a dolgok. Kérdés, az egyre inkább politikavezérelt labdarúgás képes lesz-e erre. Persze, lehet, hogy én tévedek, és a mostani a helyes irány: nem futball, hanem csak hazaszeretet és identitástudat kell. Szórakozni máshol is lehet. ■

VÉGH ALPÁR SÁNDOR

Volt egyszer egy lovasnemzet

Magyarország hol nagy volt, hol kicsi, időnként szétszakított, majd három tengerre néző, ma meg itt van ez a maradék, bár bőven elérné rajta a tízmillió, sajnos megbújnak bozótosában bűnök és bűnösök. Köztük e könyv számos szereplője, akik vágóhídra küldtek, olasz kupecsek kezére adtak, a néppel fölettek és számos más gyalázzattal elpusztítottak hatszázezer lovat. Számon kérte-e bárki azt a hatszázezeret? Van-e emlékműve a magyar lovak vértanúságának? Tudja egyáltalán az elbutított nép, kiknek a sírját kéne megbotoznia?

Rendelje meg 20% kedvezménnyel a kiadótól!

1027 Budapest, Horvát u. 14–24. | Telefon: 06 (1) 461-1400